

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wpływ kryzysu energetycznego na gospodarkę europejską”**(opinia z inicjatywy własnej)**

(2023/C 293/02)

Sprawozdawczyni: **Alena MASTANTUONO**

Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	25.1.2023
Podstawa prawna	Art. 52 ust. 2 regulaminu wewnętrznego Opinia z inicjatywy własnej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego
Data przyjęcia przez sekcję	16.5.2023
Data przyjęcia na sesji plenarnej	14.6.2023
Sesja plenarna nr	579
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	194/4/10

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Kryzys energetyczny najbardziej wpłynął na poziom inflacji i obciążenie finansów publicznych. Gospodarstwa domowe o niskich i średnich dochodach oraz przedsiębiorstwa energochłonne dotkliwie odczuły napędzane cenami gazu i ropy naftowej ceny energii, które stały się czynnikiem pobudzającym inflację. Wysoka inflacja była najbardziej widocznym zjawiskiem w wynikach gospodarczych w 2022 r., a dodatkowo powodowała ona efekt domina, wpływając na inne elementy koszyka konsumpcyjnego, co znacząco przekładało się na poziom konsumpcji i zachowania konsumentów. O powadze sytuacji świadczy również bardzo duża częstość ogłaszania upadłości w UE.

1.2. Oprócz wpływu kryzysu energetycznego również wcześniejsze negatywne konsekwencje pandemii COVID-19 znacznie osłabiły wyniki gospodarcze UE po największym od wielu dziesięcioleci spadku PKB. W niektórych sektorach ten skumulowany efekt może być bardziej odczuwalny niż w innych. Trudno jest również uzyskać ogólny obraz wpływu kryzysu energetycznego na gospodarkę ze względu na wciąż utrzymujące się skutki pandemii COVID-19. Obecne dane statystyczne w niektórych dziedzinach takich jak zatrudnienie są dość pozytywne, lecz z pewnością nie oznacza to, że sytuacja jest idealna. Klarowną analizę wpływu kryzysu na gospodarkę można przeprowadzić dopiero wówczas, gdy dobiegnie on końca i dostępne będą wszystkie dane szczegółowe.

1.3. Kryzys energetyczny odbił się na gospodarce, powodując wysoką inflację, słaby wzrost gospodarczy, silną presję na finanse publiczne oraz siłę nabywczą gospodarstw domowych i przedsiębiorstw, a także utratę zewnętrznej konkurencyjności gospodarczej. Opierając się na zaleceniach Europejskiego Banku Centralnego (EBC), Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) proponuje ustanowienie kryterium „zielonego 3T”, tak aby przyszłe interwencje były indywidualnie dopasowane („tailored”), ukierunkowane („targeted”) i odporne na transformację („transition-proof”). Nieukierunkowane środki cenowe w dłuższej perspektywie wydłużałyby jedynie okres podwyższonej inflacji.

1.4. EKES jest przekonany, że w kolejnych działaniach politycznych należy uwzględnić wnioski płynące z negatywnego wpływu kryzysu energetycznego na wyniki gospodarcze UE. Kryzys energetyczny – spowodowany głównie inwazją Rosji na Ukrainę – sprawił, że udało się ujawnić i zidentyfikować pewne istotne słabości i zakłócenia w systemie gospodarczym UE. Ten system musi zostać strukturalnie poprawiony i dostosowany, by skuteczniej stawić czoła podobnym wstrząsom zewnętrznym, głównie pod względem odporności, wydajności i autonomii strategicznej.

1.5. EKES uważa, że UE musi wyjść poza reagowanie kryzysowe z wykorzystaniem środków fiskalnych i skupić się na zmianach strukturalnych, co pozwoli jej szybciej odciąć się od paliw kopalnych. W celu zapewnienia płynnego i konkurencyjnego rozwoju gospodarczego UE potrzebuje niezawodnych i bezpiecznych dostaw przystępnej cenowo energii w obrębie zintegrowanego rynku energii, charakteryzującego się wysokim udziałem czystej energii, odpornego i zdolnego do stawienia czoła zakłóceniom i wstrząsom.

1.6. Komitet zdecydowanie popiera wszystkie działania polityczne, które służą trwałemu ograniczeniu inflacji w tym roku, i opowiada się za odbudową gospodarczą opartą na inwestycjach w ekologiczne, cyfrowe i strategicznie ważne sektory i gałęzie przemysłu, wspierające bazę przemysłową i globalną konkurencyjność UE przy jednoczesnym wykorzystaniu wszystkich zalet jednolitego rynku. Bezwzględnie kluczową kwestią jest to, by produkcja czystych technologii stała się dla Europy uzasadnieniem biznesowym. Partnerzy społeczni chcą za wszelką cenę zadbać o to, by wiedza, umiejętności i baza produkcyjna nie opuszczały Europy. By zapewnić inteligentną niezależność, przemysł i tworzone w nim miejsca pracy muszą pozostać w Europie. Konkurencyjność oraz tworzenie miejsc pracy wysokiej jakości muszą zatem stać się stylem życia i centralnym elementem kształtowania i realizacji polityki.

1.7. Urzeczywistnienie Zielonego Ładu, w tym przejście na gospodarkę neutralną pod względem emisji dwutlenku węgla i utrzymanie konkurencyjnego przemysłu UE, wymaga ogromnych inwestycji ze źródeł publicznych i prywatnych. UE nie ma jednak długoterminowych ram umożliwiających solidne finansowanie urzeczywistnienia Zielonego Ładu. Dlatego też EKES apeluje o stosowne ramy, które w prosty i skuteczny sposób wesprą działania finansujące przejście na gospodarkę neutralną dla klimatu.

1.8. W czasach kryzysu i niepewności kluczowe znaczenie mają obiektywne informacje i silne przywództwo polityczne. Komitet zaleca dalsze zapewnianie odpowiedniej komunikacji, w tym również przez cały czas, w którym trzeba uporać się z konsekwencjami kryzysu. Reforma rynku i systemu energetycznego będzie miała wpływ na wszystkie gałęzie przemysłu i konsumentów; bezwzględnie konieczne jest, aby zainteresowane strony miały możliwość zabrania głosu w procesie legislacyjnym i otrzymywały właściwe informacje o tej zasadniczej transformacji.

2. Najważniejsze fakty i kontekst

2.1. Kryzys energetyczny trwa i nadal rzutuje na życie ludzi i dobrobyt przedsiębiorstw. Dlatego też trudno jest dokonać ostatecznego pomiaru jego ogólnego oddziaływania na gospodarkę. Można jednak z całą pewnością stwierdzić, że w największym stopniu wpływa on na inflację (najwyższą od wielu dziesięcioleci) i finanse publiczne (które miały duże znaczenie w łagodzeniu skutków wysokich cen i kosztów oraz masowym wspieraniu inwestycji służących ograniczeniu podatności na zagrożenia). Przyczyną wysokich cen energii były drastyczne podwyżki cen gazu ⁽¹⁾.

2.2. Należy przypomnieć kluczowe etapy unii energetycznej, w których szczegółowo określono przebieg przyszłego rozwoju systemu energetycznego. Niektóre z jej filarów, szczególnie te związane z bezpieczeństwem energetycznym, były ostatnio bagatelizowane. Wynika to głównie z silnego nastawienia na tani gaz z Rosji i preferowania tego rozwiązania, uważanego w tamtym czasie za tymczasowe źródło energii na okres zielonej transformacji gospodarczej, a także z pospiesznego, podyktowanego czysto politycznymi względami odejścia od stabilnych i czystych źródeł.

2.3. Ze względu na różne koszyki energetyczne w państwach członkowskich UE, odzwierciedlające między innymi uwarunkowania geomorfologiczne, osiągnięcie celów unii energetycznej zależy w dużym stopniu od sytuacji krajowej. Ten czynnik znajduje wyraźne odzwierciedlenie w prędkości transformacji ekologicznej w UE. Jedną kwestią pozostaje jednak jasna: najważniejszym priorytetem unii energetycznej w czasie kryzysu było bezpieczeństwo dostaw, co czasami stało w sprzeczności z celami transformacji ekologicznej.

2.4. Obecny kryzys energetyczny pokazał, jak bardzo system energetyczny UE jest podatny na zagrożenia i jak istotne jest dążenie do otwartej strategicznej autonomii energetycznej całego łańcucha sektora energetycznego. Zarazem okazało się, że ten system jest w stanie mierzyć się z mocnymi wstrząsami zewnętrznymi i ich skutkami oraz absorbować je. Do kryzysu energetycznego doprowadził splot okoliczności gospodarczych, politycznych i technicznych. Kryzys rozpoczął się od wstrząsów gospodarczych po pandemii COVID-19, która spowodowała wzrost światowego zapotrzebowania na energię, natomiast ingerencja państw trzecich i niski poziom magazynowania gazu w niektórych państwach europejskich w sezonie zimowym 2021–2022 w połączeniu z wyższym zapotrzebowaniem uwypukliły powagę sytuacji. Ten i tak już trudny stan rzeczy pogorszyła inwazja Rosji na Ukrainę w lutym 2022 r. Dodatkowym negatywnym czynnikiem była zależność UE od kopalnych źródeł energii, co miało silny bezpośredni wpływ na ceny energii i bezpieczeństwo dostaw.

2.5. Kryzys energetyczny wywiera destrukcyjny wpływ na gospodarkę UE. W 2022 r. bezpośrednio przyczynił się do rekordowo wysokiego w najnowszej historii integracji UE poziomu inflacji, ponieważ średnia inflacja UE kształtowała się na poziomie 9,2 % ⁽²⁾; w 2023 r. należy spodziewać się spadku do poziomu 6,7 % (co nadal stanowi bardzo wysoki poziom), a w kolejnym roku – do 3,1 % ⁽³⁾. Wysoka inflacja była najbardziej widocznym zjawiskiem w wynikach gospodarczych w 2022 r., a dodatkowo powodowała ona efekt domina, wpływając na inne elementy koszyka

⁽¹⁾ Ceny energii elektrycznej gwałtownie wzrosły, sięgając 150–300 EUR/MWh w 2022 r., przy czym skala oddziaływania tych zmian była uzależniona od lokalnego znaczenia gazu w portfelu energetycznym.

⁽²⁾ Zharmonizowany wskaźnik KE dotyczący cen energii dla konsumentów z 2023 r. pokazuje, że w 2022 r. roczny wzrost cen energii wynosił średnio 20 %. Sytuacja różniła się jednak między państwami członkowskimi, a maksymalny – 65-procentowy – poziom odnotowano we Włoszech.

⁽³⁾ Prognoza gospodarcza z wiosny 2023 r., Eurostat.

konsumenckiego, co znacząco przekładało się na poziom konsumpcji i zachowania konsumentów. Ma to olbrzymi wpływ na gospodarstwa domowe i przedsiębiorstwa. Z powodu skoków cen ucierpiały nie tylko osoby znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji. Bardzo mocno odczuwają to gospodarstwa domowe o niskich i średnich dochodach, w związku z czym wskaźniki ubóstwa energetycznego mogą wzrosnąć. Odbiło się to znacznie na finansach osobistych i ufności konsumenckiej w UE; większość konsumentów zmieniła nawyki, aby poradzić sobie podczas kryzysu energetycznego. We wrześniu 2022 r. nastroje konsumentów osiągnęły rekordowo niski poziom, a następnie nieznacznie się poprawiły.

2.6. Ta sytuacja wpłynęła również negatywnie na położenie przedsiębiorstw. Wskaźnik ogłoszeń upadłości w UE znacznie wzrósł (o 26,8 %) w porównaniu z poprzednim kwartałem, osiągając wartość 113,1, co jest najwyższym wynikiem odnotowanym w historii. Jest to wskaźnik stosowany przez Eurostat do pomiaru poziomu upadłości w UE w stosunku do poziomu referencyjnego wynoszącego 100 w 2015 r. Dane pokazują, że wskaźnik zaczął rosnąć w II kw. 2020 r. i zdecydowanie rósł przez cały 2022 r. Wartość odnotowana w IV kw. 2022 r. odzwierciedlała pogarszającą się sytuację przedsiębiorstw, szczególnie MŚP, które borykały się ze spadkiem popytu, bardziej rygorystycznymi standardami kredytowymi⁽⁴⁾ oraz mroczną i niepewną przyszłością.

2.7. Kryzys energetyczny miał też negatywny wpływ na wyniki gospodarcze UE, głównie pod względem spożycia prywatnego (jego spadek uznaje się za główną przyczynę stagnacji PKB), inwestycji (pomimo olbrzymiego potencjału w zakresie działalności inwestycyjnej luka inwestycyjna od 2021 r. faktycznie rośnie), a także konkurencyjności zewnętrznej (która znacznie pogorszyła się w porównaniu z okresem sprzed 2020 r.). Przewiduje się, że ogólne PKB UE, które w 2022 r. znacznie wzrosło o 3,5 %, w 2023 r. nieznacznie wzrośnie (1,0 %), a jego wzrost umiarkowanie przyspieszy w 2024 r. (1,7 %).

2.8. Dodatkowym obciążeniem wynikającym bezpośrednio z kryzysu energetycznego jest wydajność finansów publicznych. W 2022 r. średni deficyt budżetowy wyniósł 3,4 % PKB⁽⁵⁾, a w ciągu kolejnych dwóch lat należy spodziewać się podobnych wartości liczbowych (przekraczających wymogi wynikające z paktu stabilności i wzrostu). Kryzys energetyczny w połączeniu z zieloną transformacją wywierają dużą presję na wydatki publiczne, podczas gdy w celu utrzymania równowagi fiskalnej należy stosować ostrożne podejście. Szersze wykorzystanie dźwigni finansowej zapewnianej przez inwestycje prywatne w oparciu o systemy gwarancji (w rodzaju EFIS) powinno być modelem przeznaczania wystarczających środków na inwestycje w sposób ostrożny pod względem fiskalnym.

2.9. Jak dotąd zagregowane dane statystyczne dotyczące wpływu kryzysu energetycznego na rynek pracy nie wskazywały na negatywne oddziaływanie. W grudniu 2022 r. stopa bezrobocia w UE wynosiła 6,1 % (bez zmian od kwietnia). Był to najniższy poziom od 2000 r. Spowolnienie działalności gospodarczej szacowane na koniec ubiegłego roku i przewidywane na początku 2023 r. będzie rzutować na tempo wzrostu zatrudnienia. Przedsiębiorstwa energochłonne dotkliwie odczuły kryzys i w przyszłości należy spodziewać się poważnych wyzwań dla rynku pracy.

2.10. W 2022 r. kryzys energetyczny w połączeniu z łagodną zimą, oszczędnościami i wstrzymaniem działalności gospodarczej doprowadził do spadku zużycia energii elektrycznej (o 4,6 %). Według Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (ACER) spadek zapotrzebowania przyspieszał przez cały rok; w IV kw. 2022 r. był pięciokrotnie wyższy niż w I kw. W I kw. zapotrzebowanie spadło o 1,8 %, a w IV kw. aż o 9,5 % w porównaniu z analogicznymi okresami w 2021 r.

2.11. Kryzys przyniósł ze sobą niemniej pewne pozytywne aspekty. Po pierwsze, pojawiły się nowe rozwiązania oznaczające przełom z punktu widzenia wzrostu efektywności energetycznej i pobudzenie rozwoju (lub w niektórych przypadkach renesans) czystych technologii. Niektóre przedsiębiorstwa wprowadziły na rynek innowacyjne rozwiązania. Po drugie, kryzys pokazał, że potrzeba lepszych połączeń międzysystemowych między rynkami energii i większej solidarności między państwami członkowskimi. Instytucje UE oraz państwa członkowskie były w stanie dość szybko podjąć działania i zareagować, a także zaakceptować nową sytuację dzięki dużej elastyczności.

2.12. Kryzys sprawił, że konieczne stało się również dostosowanie i ponowne zdefiniowanie głównych filarów polityki energetycznej UE: unii energetycznej, Zielonego Ładu i jego poszczególnych elementów (zwłaszcza pakietu „Gotowi na 55”) oraz ram unijnej systematyki dotyczącej zrównoważonego rozwoju. Reakcja na poważną sytuację w 2022 r. obejmuje długoterminowe narzędzia strukturalne, takie jak REPowerEU i Plan przemysłowy Zielonego Ładu na miarę epoki neutralności emisyjnej, a także środki natychmiastowe/krótkoterminowe, które mają zapobiec najbardziej dotkliwym skutkom kryzysu dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw.

⁽⁴⁾ Zgodnie z ankietą EBC ze stycznia 2023 r. na temat udzielania kredytów – w IV kw. 2022 r. nadal w dużym stopniu zaostrzano standardy kredytowe zarówno w odniesieniu do przedsiębiorstw, jak i gospodarstw domowych. Przedsiębiorstwa odnotowały największe zaostrzenie standardów kredytowych (w ujęciu netto) od czasu kryzysu zadłużeniowego w strefie euro w 2011 r.

⁽⁵⁾ Prognoza gospodarcza z wiosny 2023 r., Eurostat.

3. Uwagi ogólne

3.1. EKES podkreśla, że główną przyczyną kryzysu była duża zależność UE od dostaw gazu z Rosji, i proponuje wypracowanie długoterminowej wizji, dzięki której UE będzie mniej zależna od energii z państw trzecich, co obejmuje również niezależność w odniesieniu do czystych technologii. Zaznacza, że wszystkie środki unijne i krajowe muszą zachęcać do tej strategicznej zmiany, która zagwarantuje autonomię strategiczną Europy.

3.2. EKES ma świadomość, że kwestią priorytetową jest nie tylko stawienie czoła konsekwencjom kryzysu, lecz przede wszystkim zajęcie się jego powodami i przyczynami, i jest gotowy omawiać i proponować rozwiązania. Wymaga to stopniowego odchodzenia od środków nadzwyczajnych na rzecz zgodnych z zasadami rynkowymi i opartych na dowodach reform i inwestycji, opartych na zrównoważonych i wykonalnych koncepcjach strategicznych. Takie koncepcje strategiczne muszą zapewniać równowagę między priorytetami i źródłami finansowania (publicznymi i prywatnymi) a otoczeniem instytucjonalnym i warunkami administracyjnymi (pozwolenia, zgodność z przepisami unijnymi i krajowymi), a ponadto muszą opierać się na odpowiednim wsparciu publicznym.

3.3. Działania służące oszczędzaniu energii podjęte przez gospodarstwa domowe i przedsiębiorstwa pomogły uniknąć poważnego ryzyka niedoborów energii. Nie można jednak przysmykać oczu na fakt, że pewne oszczędności poczyniono wyłącznie dzięki zaprzestaniu działalności gospodarczej. Logicznie rzecz biorąc, najbardziej podatne na zagrożenia w czasie kryzysu są najbardziej energochłonne sektory przemysłu (przemysł chemiczny, producenci nawozów, hutnictwo żelaza i stali). Należy zwrócić na nie szczególną uwagę w kontekście transformacji energetycznej, jak również ryzyka dezindustrializacji UE (ucieczki emisji).

3.4. Podstawą transformacji ekologicznej jest stabilna i wzajemnie powiązana infrastruktura energetyczna, która w ostatnich latach była zdecydowanie niedoinwestowana. W nadchodzących latach inwestycje w infrastrukturę i jej modernizacja będą odgrywać kluczową rolę. Z tego względu ważne jest, aby nowe przepisy były jasnym i długofalowym sygnałem dla inwestorów. Zdolność MSP do inwestowania w transformację energetyczną jest jednak bardzo ograniczona od czasu pierwotnego kryzysu (COVID-19). Reformy muszą uwzględniać cele polityki energetycznej UE pod względem transformacji ekologicznej, odporności i dobrobytu społecznego, a także ogromne różnice w strukturze koszyka energetycznego poszczególnych państw członkowskich. Kryzys ma duży wpływ na pewność inwestycji.

3.5. EKES jest przekonany, że do najważniejszych wymogów reform zalicza się przede wszystkim aktualizację struktury rynku energii, tak aby umożliwić zrównoważoną transformację ekologiczną. Wzywa współprawodawców do osiągnięcia konsensusu w sprawie głównych kategorii struktury rynku, co miałyby bezpośredni wpływ na przyszłą skłonność do inwestowania w tym sektorze, w tym w sprawie umów długoterminowych, instrumentów wspierających i zachęcających do korzystania z odnawialnych źródeł energii, modelu stanowiącego podstawę generowania cen energii, a także kwestii ogólnej elastyczności.

3.6. W ramach Europejskiego Zielonego Ładu, którego uzupełnieniem jest inicjatywa REPowerEU, do końca dekady możliwe będzie zainwestowanie rocznie około 350 mld EUR (ponad 2 % rocznego PKB UE). Krótkoterminowe prognozy inwestycyjne dla UE pozostają znacznie słabsze. Wymaga to uruchomienia dodatkowych środków finansowych w celu zaspokojenia priorytetowych potrzeb inwestycyjnych. Tego rodzaju inwestycje mogłyby być czynnikiem napędzającym większe ożywienie gospodarcze w UE oraz dodatkowe inwestycje w infrastrukturę, cyfryzację sieci energetycznych, połączenia międzysystemowe i zdolność magazynowania.

3.7. EKES ma świadomość, że proces ten wymaga ogromnych zasobów finansowych. Transformacja ekologiczna nie będzie możliwa bez inwestycji w badania naukowe, innowacje, infrastrukturę i pracowników, którzy powinni zostać odpowiednio przygotowani w drodze kształcenia, podnoszenia kwalifikacji i zmiany kwalifikacji. Niezależnie od olbrzymich kwot w ramach nowych, proponowanych na ten cel programów finansowania UE – jego urzeczywistnienie wymaga bezwzględnie źródeł publicznych i prywatnych. EKES podkreśla potrzebę prostego, skutecznego i łatwo dostępnego finansowania oraz apeluje o innowacyjne metody angażowania kapitału prywatnego za pośrednictwem instrumentów finansowych. Bierze również pod uwagę większe znaczenie środków pomocy państwa i finansowania w konkretnym celu, zalecając jednocześnie zapewnienie w UE równych warunków działania.

3.8. W okresie od września 2021 r. do stycznia 2023 r. rządy UE przeznaczyły na ochronę gospodarstw domowych i przedsiębiorstw kwotę 758 mld EUR. Zaledwie jedna trzecia interwencji fiskalnych wprowadzonych przez państwa członkowskie była ukierunkowana na grupy odbiorców wrażliwych. EKES zaleca wykorzystanie zaleceń EBC; należy ustanowić kryterium „zielonego 3T”, aby przyszłe interwencje były indywidualnie dopasowane, ukierunkowane i odporne na transformację. Również MFW uznał nieukierunkowane środki cenowe za rozwiązania tworzące warunki, które w dłuższej perspektywie sprzyjają dłuższemu okresowi wysokiej inflacji. Opóźnienie stopniowego wycofywania takich środków mogłoby zagrozić zdolności EBC do osiągnięcia jego celów średnioterminowych, co skutkowałoby zaostrzeniem polityki pieniężnej na okres dłuższy, niż byłoby to pożądane.

3.9. EKES jest przekonany, że odbudowa gospodarcza mogłaby zatem prowadzić do tworzenia nowych możliwości zatrudnienia i poprawić konkurencyjność zewnętrzną gospodarki UE dzięki tworzeniu nowych gałęzi przemysłu i przedsięwzięć biznesowych koniecznych do pomyślnego przejścia na gospodarkę neutralną dla klimatu. Charakteryzujące się wysoką jakością podnoszenie i zmiana kwalifikacji będą miały decydujące znaczenie dla pokierowania procesem transformacji. Bezwzględnie kluczową kwestią jest to, by produkcja czystych technologii stała się dla Europy uzasadnieniem biznesowym. Partnerzy społeczni chcą za wszelką cenę zadbać o to, by wiedza, umiejętności i baza produkcyjna nie opuszczały Europy. By zapewnić inteligentną niezależność, przemysł i tworzone w nim miejsca pracy muszą pozostać w Europie. Pilnie potrzebne jest odzyskanie utraconej pozycji, a przejście na zieloną gospodarkę daje nam taką szansę, o ile proces ten będzie odpowiednio zorganizowany. Konkurencyjność oraz tworzenie miejsc pracy wysokiej jakości muszą zatem stać się stylem życia i centralnym elementem kształtowania i realizacji polityki.

3.10. Niezależnie od nowych środków w zakresie reform UE musi przede wszystkim skoncentrować się na wdrażaniu i egzekwowaniu przepisów przyjętych w ramach Zielonego Ładu. Rodzi się również pytanie, dlaczego środki te nie zostały wprowadzone przez państwa członkowskie. Jednym z powodów jest niewielka zdolność państw członkowskich do absorpcji dużej ilości przepisów. To samo dotyczy przedsiębiorstw, głównie MŚP.

4. Uwagi szczegółowe

4.1. EKES wzywa Komisję Europejską i jej współprawodawców, by dołożyli wszelkich starań w celu osiągnięcia konsensusu w sprawie kluczowych parametrów i kategorii struktury rynku. Przykładowo w kontekście umów zakupu energii elektrycznej (PPA) dobrym pomysłem byłoby określenie wspólnych unijnych zasad zamówień publicznych w tej dziedzinie, wymogów dotyczących powiązanych gwarancji państwowych lub ram zachęt do wykorzystywania pełnego potencjału PPA przez przedsiębiorstwa. Komitet życzyłby sobie szybkich rezultatów. W przeciwnym razie ze względu na brak przejrzystości i długoterminowej przewidywalności inwestorzy będą odrzucać decyzje inwestycyjne lub opuszczą rynek i nie będą inwestować, dopóki ramy nie będą dla nich całkowicie jasne.

4.2. EKES jest bardzo zaniepokojony wynikami makroekonomicznymi UE odnotowywanymi przez wiele dziesięcioleci i ma świadomość powagi sytuacji. Zdaje sobie jednak sprawę, że gra toczy się dalej i że należy podjąć działania w celu poprawy sytuacji. Komitet ma nadzieję, że największe zagrożenie – inflacja – jest obecnie pod kontrolą, i że o ile nie wystąpi żaden inny wstrząs zewnętrzny, era nowego sprawiedliwego i odpornego systemu czystej energii może nadejść już wkrótce.

4.3. Komitet zdecydowanie zaleca, aby środki nadzwyczajne wiążące się z dochodem były ściśle tymczasowe. Stosowanie ich przez okres dłuższy niż jest to konieczne może prowadzić do pewnych zmian zachowań, skutków społecznych i niepotrzebnych zakłóceń na rynku oraz zniechęcać inwestorów z danych sektorów do inwestowania. Polityka górnych limitów powinna w elastyczny sposób odzwierciedlać tymczasowo rzeczywistość gospodarczą i być dostosowywana do zmian na rynku; w przeciwnym razie, jeżeli dojdzie do spadku cen energii elektrycznej, może szkodzić konsumentom.

4.4. EKES stanowczo popiera wzmocnienie systemu ochrony konsumentów, gdyż do tego skłania analiza wpływu obecnego kryzysu energetycznego na klientów. Oznacza to kompleksową obsługę, w tym ochronę prawną, usługi informacyjne i doradcze, szczegółowe instrukcje, dzielenie się najlepszymi praktykami itp. Należy zwrócić szczególną uwagę na osoby zagrożone ubóstwem energetycznym.

Bruksela, dnia 14 czerwca 2023 r.

Oliver RÖPKE
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego